

УДК 159.925:351.74(477)

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2024.33.26>

УПЛИВ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НА РОЗВІЙ ЕМОЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Швець Дмитро Володимирович,

доктор юридичних наук, доцент,

заслужений працівник освіти України,

ректор

(Одеський державний університет

внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

У статті здійснено теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження впливу особистісної специфіки на розвій емоційної стійкості працівників Національної поліції України. Здійснено наукову розвідку сутності емоційної стійкості, проведено узагальнення й систематизовано відомості з позиціонованої проблематики. Зазначено, що емоційну стійкість слушно уважати запорукою як психічного так й фізичного здоров'я працівників Національної поліції України, позаяк це є чинником результативності їх професійних учинів. В статті актуалізовано питання щодо здатності правоохоронців ефективно й продуктивно застосовувати резерви власної психіки, підвищувати можливість найповнішого розкриття як психічних так і фізичних потенцій.

За умов воєнних реалій особливо актуальним є питання щодо методів й способів довільної регуляції власне емоційних станів поліцейських, позаяк емоційна стійкість є вкрай вагомим чинником продуктивності учинів у складних обставинах діяльності й оперативності адаптації до різноманітних ситуацій. Зазначено, що професійно важливі якості у поліцейського формуються в контексті довготривалих професійних учинів. Водночас, працівників поліції подеколи набуває й інших властивостей у емоційній сфері, котрі чинять деформуючий вплив на його особистість й не слугують його стійкості. Емоційна стійкість досить часто трансформується у найрізноманітніші професійні деструкції. Задля виявлення наявності деформаційних процесів поміж працівників Національної поліції України та визначення шляхів їхньої профілактики автор провів емпіричну розвідку із застосуванням валідних методик. Результати дослідження показали, що у працівників слідства виявлено психологічну специфіку, пов'язану із виявом феномену «професійного вигорання», психологічним й емоційним виснаженням, професійним мотивуванням, власним віддаленням, екстраверсією-інтроверсією, неусвідомленістю агресії, редукацією особистісних досягнень й емоційним виснаженням. У працівників кримінальної поліції психологічна специфіка, пов'язана із виявом феномену «професійного вигорання», позиціонують екстраверсією-інтроверсією, невмінням переводити агресію на учини чи неживі об'єкти, деперсоналізацію, ритуалізацію виявів агресії, власне віддалення, наявність емоційного виснаження й аутоагресії.

Ключові слова: працівників поліції, емоційна стійкість професійна деформація, професійне вигорання, емоційне виснаження, емоційна регуляція, професійні учини.

THE INFLUENCE OF INDIVIDUAL CHARACTERISTICS ON THE DEVELOPMENT OF EMOTIONAL STABILITY OF EMPLOYEES OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

Shvets Dmytro Volodymyrovych,
Doctor of Law, Associate Professor,
Honored Worker of Education of Ukraine,
Rector
(Odessa State University of Internal
Affairs, Odesa, Ukraine)

The article provides a theoretical justification and an empirical study of the influence of personal characteristics on the development of emotional stability of employees of the National Police of Ukraine. A scientific exploration of the essence of emotional stability was carried out, information on the positioned issues was summarized and systematized. It is noted that emotional stability should be considered a guarantee of both mental and physical health of employees of the National Police of Ukraine, since it is a factor effectiveness of their professional studies. The article updates the question of the ability of law enforcement officers to effectively and productively use the reserves of their own psyche, to increase the possibility of the fullest disclosure of both mental and physical potentials.

Under the conditions of military realities, the question of methods and methods of arbitrary regulation of the actual emotional states of police officers is especially relevant, since emotional stability is an extremely important factor in the productivity of students in difficult circumstances and the efficiency of adaptation to various situations. It is noted that they are professionally important the qualities of a police officer are formed in the context of long-term professional studies. At the same time, a police officer sometimes acquires other properties in the emotional sphere, which have a deforming effect on his personality and do not serve his stability. Emotional stability quite often transforms into various professional destructions. In order to identify the presence of deformation processes among the employees of the National Police of Ukraine and to determine the ways of their prevention, the author conducted an empirical investigation using valid methods. The results of the study showed that psychological specificity related to the image was found in the investigative staff the phenomenon of «professional burnout», psychological and emotional exhaustion, professional motivation, personal distancing, extroversion-introversion, unawareness of aggression, reduction of personal achievements and emotional exhaustion. Among criminal police officers, the psychological specificity associated with the manifestation of the phenomenon of «professional burnout» is posited as extroversion-introversion, the inability to translate aggression into actions or inanimate objects, depersonalization, ritualization of manifestations of aggression, own distancing, the presence of emotional exhaustion and auto-aggression.

Key words: police officers, emotional stability, professional deformation, professional burnout, emotional exhaustion, emotional regulation, professional actions.

Постановка проблеми та її актуальність. За умов кардинальних перемін усіх царин буття, котрі мають місце в нашій державі під час війни, поняття «емоційна стійкість» на сьогодні набуває вкрай важливого значення власне у особистісному й суспільному світогляді української нації. Емоційна стійкість нині є одним із домінуючих чинників буття особистості й гарантує продуктивність її професійних учинів, котра залежить власне від уміння усвідомлено керувати своїми діями, формувати оптимальний режим діяльності, а також вміння зносити психологічні навантаження

власне на тому рівні, котрий би убезпечував ефективну продуктивність, штиб учинів та результативність їх здійснення, уміння вірно оцінювати особисті сили й віднаходити ресурсизадля свідомого самостійного керування особистісним емоційним станом.

Нині проблема емоційної стійкості посідає чільне місце та відноситься до одного із вагомих складових чинників вольової складової емоційної культури та спроможності особистості до реалізації професійних учинів. Емоційну стійкість слушно уважати як запоруку психічного та фізичного здоров'я індивідууму, що є, у свою чергу, чинником ефективності та продуктивності службових учинів.

Чимала низка концепцій емоційної стійкості та її моделей позиціоновано у наукових розвідках як вітчизняних зарубіжних учених, а саме: І. Аршави, Є. Гришина, Є. Карпенка, О. Конопкіна, В. Маріщука, В. Подляшника, Я. Рейковського, П. Фресса та інших. Так, на думку Андрусик О. емоційну стійкість слід позиціонувати як «...факт внутрішнього досвіду індивіда, а також як особлива діяльність, за допомогою якої йому вдається пережити складні життєві ситуації» [1, с. 32]. На думку Т. Кириленко [2], О. Саннікової [3], Т. Титаренко [4] та інших аналіз емоційної стійкості є пов'язаним власне із виокремленням загальних й прикладних психологічних щаблів її аналізу.

Цілковито слушною є зацікавленість як вітчизняних так і зарубіжних учених стосовно дослідження емоційної стійкості індивідуума, позаяк виникнення значної низки професіональних проблем є, власне, пов'язаними з саме із людським чинником, недостатнім ступенем стійкості індивіда до дії емоціогенних впливів професійного оточення, що спричиняють з'яву несприятливих функціональних обставин, перш за все емоційного стресу, емоційного вигаряння та виснаження.

Аналізові емоційної стійкості особистості у ризиконебезпечних та екстремальних умовах присвячено наукові розвідки О. Колесніченко [5], М. Корольчука [6], В. Осюдла, С. Грилюка, Л. Тютюнника [7], І. Приходька, О. Тімченка [8] та інших. На їхню думку емоційна стійкість є однією із підструктур готовності особистості до професійної діяльності власне у ризиконебезпечних та стресових ситуаціях, позиціонують її саме як інтегральну особливість психіки, котра виявляється у придатності опанувати стан емоційного хвилювання в контексті реалізації вкрай складних штибів учинів. Емоційна стійкість слугує удосконаленню готовності до діяльності у стресових обставинах, чинить вплив на продуктивність діяльності у ризиконебезпечних та екстремальних умовах, обумовлює швидкість адаптації до різноманітних обставин.

Психічна стійкість працівників Національної поліції України є гарантією їх професійної потенції, власне тим енергетичним ресурсом, котрий надає можливість протидіяти життєвим проблемам, сприяє покращенню рівня адаптивності й працездатності. Водночас, слід зазначити, що психічна стійкість не є природженою особливістю, позаяк це є гнучкий й тривалий у часі процес. Вагомі професійні властивості розвиваються впродовж професіогенезу особистості, водночас заразом із ними працівники Національної поліції України набувають інших властивостей, котрі можуть чинити вплив на їхню індивідуальність. Учені, котрі досліджують актуальні проблеми емоційної стійкості, позиціонують різноманітні спрямування, а саме: юридична психологія, психологія, соціальна психологія, та інші.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Серед вітчизняних учених психічну стійкість особистості досліджували О. Кокун, В. Мороз, І. Пішко, Н. Лозінська С. [9, 10], Л. В. Кринець [11], Е. Носенко [12], О. Хміляр [13], Д. Швець [14] та ін. У контексті професійного зросту підсилюється рівень психічної стійкості, водночас, подеколи мають місце різноманітні професійні деструкції, поміж котрих – емоційне вигаряння, а в подальшому і професійна деформація. Так, феномен

емоційного вигоряння досліджували С. Максименко, В. Медведєв [15], Л. Карамушка, О. Креденцера, К. Терещенко [16], В. Савіщенко [17], аналізові професійної деформації присвячено чимало наукових розвідок учених-поліцейців, а саме: В. Середи, З. Кісіль [18], В. Медведєва [19], Р.-В. Кісіль [20], Д. Швеця [21].

Водночас, незважаючи на значне науково-практичне зацікавлення до зазначеної проблематики, котрий є зумовленим, перш за все прагматичною необхідністю до вдосконалення продуктивності та ефективності професійних учинів працівників Національної поліції України, за умов загострення соціальних протиріч у соціумі, їй нажалі ще не присвячено необхідної уваги.

Мета статті – розкрити вплив індивідуальних особливостей на розвій емоційної стійкості працівників Національної поліції України.

Методи та методики дослідження. З метою реалізації завдань статті автором застосовано такі методи: емпіричний; теоретико-методологічний та діалектичний методи; метод експериментального дослідження.

Опис психодіагностичного інструментарію дослідження. Задля здійснення емпіричної наукової розвідки автором використовувалися наступні валідні методики: 1) методику «Визначення психічного вигорання» (О. Рукавішнікова), 2) особистісний опитувальник Г. Айзенка ЕРІ; 3) методику «Визначення інтегральних форм комунікативної агресивності» (В. Бойко), 4) діагностику професійного вигорання (К. Маслач, С. Джексон, в адаптації Н. Водоп'янової), 5) методику «Дослідження акцентуації характеру» (Х. Шмішека).

З метою реалізації дослідження впливу індивідуальних особливостей на розвиток емоційної стійкості в експерименті взяли участь 144 співробітники Національної поліції України, з них працівники кримінальної поліції – 66 респондентів (підгрупа «а»); працівників слідства – 78 респондентів (підгрупа «б»).

Вислуга років досліджуваних респондентів складає від одного року до двадцяти років, з них з вислугою один рік – 9 чол.; до трьох років – 39 чол.; до п'яти років – 15 чол.; до семи років – 27 чол.; до десяти років – 18 чол.; до п'ятнадцяти років – 16 чол.; до двадцяти років – 20 чол.

Припустімо, що формування феномену «професійного вигоряння» поміж працівників Національної поліції України прямопропорційно взаємопов'язано з їх індивідуальними властивостями, а саме: індивідуальне віддалення, психологічне та емоційне виснаження, рівень агресивності, специфіки акцентуації кшталту індивідуума, ступінь професійного мотивування, нейротизм, наявності ознак емоційного виснаження, деперсоналізація особистісних здобутків.

Аналіз та інтерпретація отриманих результатів емпіричного дослідження

Аналіз наукового доробку стосовно аналізу синдрому «професійного вигоряння» надає можливість авторові виснувати про те, що зазначений синдром є специфічним його становищем, стресовим рефлексом, котрий утворюється в контексті дії довготривалих у часових межах хронічних стресорів, які є прямопропорційно взаємопов'язаними із реалізованою професійною діяльністю. Цілковито слушною є думка О. Ходаківської, яка вважає, що «...серйозними проявами «професійного вигорання» є поведінкові зміни і неготовність до змін у власній поведінці відповідно до ситуаційних вимог» [22].

В контексті використання діагностики професійного вигорання (К. Маслач, С. Джексон, в адаптації Н. Водоп'янової) нами встановлено наступне.

У контексті здійсненого аналізу встановлено, що посеред с працівників слідства простежується існуючий прямий позитивний кореляційний взаємозв'язок поміж індивідуальним віддаленням та різними складовими агресивного поведіння. Так,

підгрупа «б»		
	показник r	показник p
кореляційний взаємозв'язок поміж ступенем психоемоційного виснаження та ступенем спонтанності	0,537	0,05
кореляційний взаємозв'язок поміж неспроможністю переводити агресію на професійні учини чи неживі об'єкти й ступенем психоемоційного виснаження	0,433	0,01

Рис. 1. Кореляційна плеяда психологічного та емоційного виснаження, неспроможність переводити агресію на професійні учини та спонтанності агресії

спостерігається взаємозв'язок поміж непридатністю гальмувати вияви агресії, аутоагресією, анонімною агресією, й отриманням вдовolenням від актів агресії. Отриманий результат може свідчити про те, що індивідуальне віддалення імовірно є одним із факторів, котрий чинить вплив на утворення та вияв агресивних реакцій поміж співробітників органів правоохорони.

Слід відзначити наявний обернено-пропорційний кореляційний взаємозв'язок поміж індивідуальним віддаленням й провокуванням агресії в оточення. Це є свідченням того, що правоохоронці, котрі почувають віддалення від оточуючого соціуму, імовірно є менш провокованими й набагато менше придатними до ініціювання власне конфліктних обставин із оточуючими.

Отож, дослідження таких індивідуальних факторів працівників поліції як власне віддалення, є важливим для усвідомлення механізмів утворення агресивного поведіння й удосконалення підходів щодо управління ними й превенції у професійному середовищі.

За наявності високих показників рівня професійного мотивування виявлялася

Рис. 2. Кореляційна плеяда неспроможності призупиняти агресію, індивідуального віддалення, провокування агресії поміж оточення, анонімної агресії, отримання вдовolenня від актів агресії й аутоагресії

підгрупа «б»		
	показник r	показник p
кореляційний взаємозв'язок поміж рівнем професійного мотивування та здатністю до відтворення агресії	0,354	0,05
кореляційний взаємозв'язок поміж відтворенням агресії та розплатою за агресією	0,246	0,05

ритуалізація агресії, високий ступінь схильності щодовідображення агресії й розплати за неї.

Встановлено, що за наявності високих показників «екстраверсії-інтроверсії»

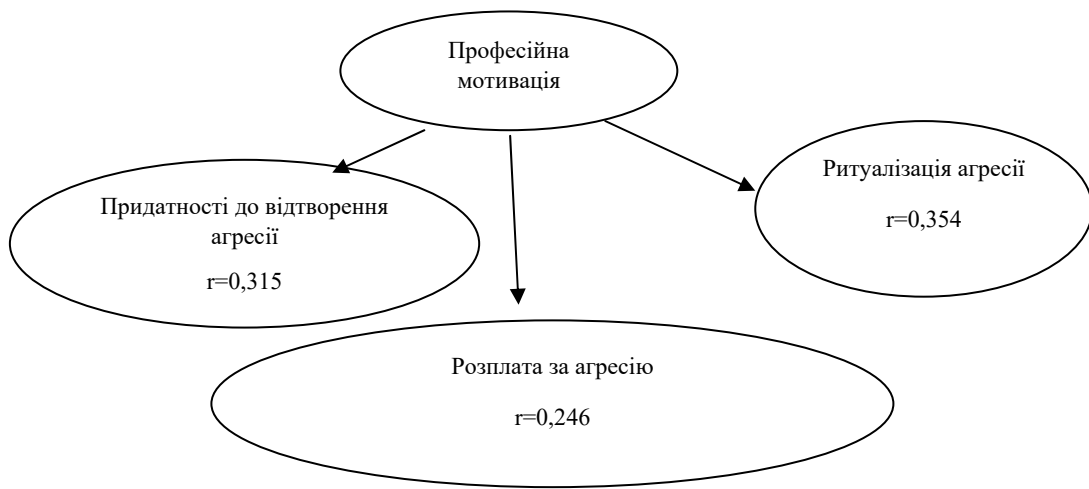

Рис. 3. Кореляційна плеяда придатності до відтворення агресії, професійного мотивування, розплати за агресією й ритуалізації агресії

підгрупа «б»		
	показник r	показник p
позитивний кореляційний взаємозв'язок поміж рівнем екстраверсії-інтраверсії та непридатністю гальмувати агресією	0,532	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок поміж рівнем екстраверсії-інтраверсії та аутоагресією	0,466	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок поміж рівнем екстраверсії-інтраверсії та гіпертичним типом акцентуації	0,379	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок поміж рівнем екстраверсії-інтраверсії та тривожним типом акцентуації	0,502	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок поміж рівнем екстраверсії-інтраверсії та сангвінічним типом темпераменту	0,411	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок поміж рівнем екстраверсії-інтраверсії та флегматичним типом темпераменту	0,351	0,05
негативний обернений кореляційний зв'язок між екстраверсією-інтроверсією та ритуалізацією агресії	- 0,425	0,01

проявляється аутоагресія, високий ступінь непридатності гальмувати рівень агресії, притаманність гіпертичного й тривожного штибів акцентуації характеру, наявність флегматичного чи сангвінічного кшталту темпераменту індивідуума.

За наявності високих показників «екстраверсії-інтроверсії» встановлено низький

рівень ритуалізації агресії.

Встановлено, що за наявності високих показників редукції індивідуальних

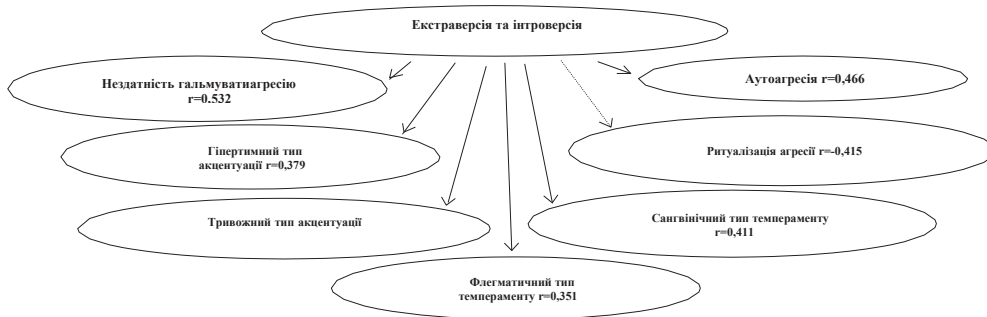

Рис. 4. Кореляційна плеяда «інтроверсії та екстраверсії», «аутоагресії», «непридатності гальмувати рівень агресію», «гіпертимного та тривожного типів акцентуації характеру», «ритуалізації агресії», флегматичного та сангвінічного типів темпераменту особистості

підгрупа «б»		
	показник r	показник p
позитивний кореляційний взаємозв'язок між рівнем редукції індивідуальних досягнень й професійним мотивуванням	0,614	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між рівнем редукції індивідуальних досягнень й аутоагресією	0,508	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок між рівнем редукції індивідуальних досягнень й непридатністю гальмувати агресію	0,385	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок між рівнем редукції індивідуальних досягнень та тривожним типом акцентуації	0,487	0,005
позитивний кореляційний взаємозв'язок між рівнем редукції індивідуальних досягнень та циклотимним типом акцентуації	0,614	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між рівнем редукції індивідуальних досягнень та меланхолічним типом темпераменту особистості	0,309	0,001
негативний обернений кореляційний зв'язок між редукцією індивідуальних досягнень та ритуалізацією агресії	- 0,483	0,01

досягнень спостерігається високий ступінь професійного мотивування, аутоагресії, непридатності гальмувати рівень агресії, тривожний й циклотимний кшталт акцентуації. За наявності високих показників редукції індивідуальних досягнень спостерігається низький ступінь ритуалізації агресії.

Встановлено, що за наявності високого показника неочікуваної агресії

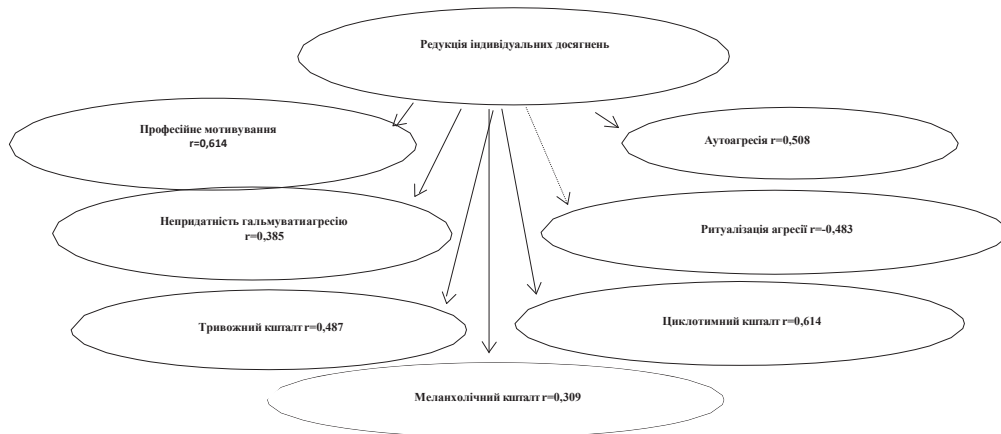

Рис. 5. Кореляційна плеяда професійного мотивування, редукції індивідуальних досягнень, непридатності гальмувати рівень агресії та аутоагресії, рівень ритуалізації агресії, кшталтів акцентуації циклотимного й тривожного характеру, меланхолічного кшталту темпераменту особи

підгрупа «б»		
	показник r	показник p
позитивний кореляційний взаємозв'язок між рівнем неочікуваної агресії й психологічного та емоційного виснаження	0,554	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між рівнем неочікуваної агресії й нейротизмом	0,589	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок між рівнем неочікуваної агресії й збудливим кшталтом акцентуації характеру	0,352	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок між рівнем неочікуваної агресії й холеричним кшталтом темпераменту індивідуума	0,417	0,05

спостерігаються високий ступінь психологічного та емоційного виснаження, нейротизм, збудливий кшталт акцентуації характеру й холеричного кшталту темпераменту індивідуума.

Встановлено, що за наявності високого показника емоційного виснаження

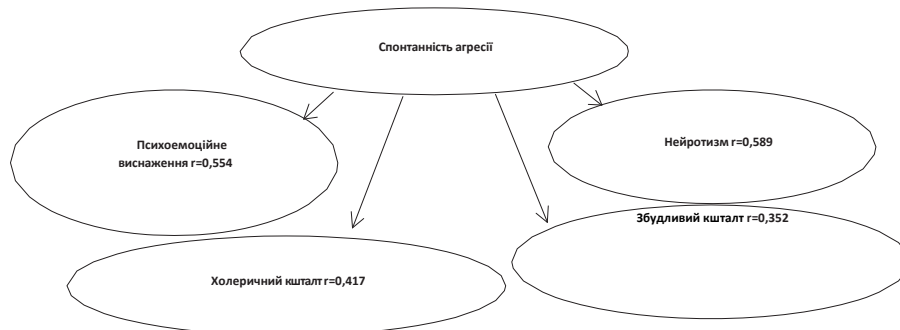

Рис. 6. Кореляційна плеяда психологічного та емоційного виснаження, неочікуваної агресії, збудливого кшталту акцентуації характеру та нейротизму, холеричного кшталту темпераменту індивідуума

підгрупа «б»		
	показник r	показник p
позитивний кореляційний взаємозв'язок між рівнем емоційним виснаженням й особистим віддаленням	0,484	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між рівнем емоційним виснаженням й відплатою за агресію	0,381	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок між рівнем емоційним виснаженням й неумінням переключати агресію на учини чи неживі об'єкти	0,603	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок між рівнем емоційним виснаженням й провокування агресії в оточення	0,287	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між рівнем емоційним виснаженням й екзальтованим кшталтом акцентуації характеру	0,532	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між рівнем емоційним виснаженням й дистимним кшталтом акцентуації характеру	0,328	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок між рівнем емоційним виснаженням й та меланхолічним кшталтом темпераменту індивідуума	0,202	0,51
обернений кореляційний взаємозв'язок між рівнем емоційним виснаженням й невірноваженим кшталтом акцентуації характеру індивідуума	-0,317	0,05

спостерігався високий ступінь індивідуального віддалення, відплати за агресію, неуміння переключати власну агресію на учини чи неживі об'єкти, провокування агресії в оточення, екзальтованого й дистимного кшталтів акцентуації характеру та меланхолічного типу темпераменту особистості. За наявності високого показника рівня емоційного виснаження встановлено низький рівень невірноваженого кшталту акцентуації характеру.

Встановлено, що за наявності високого показника деперсоналізації спостерігався

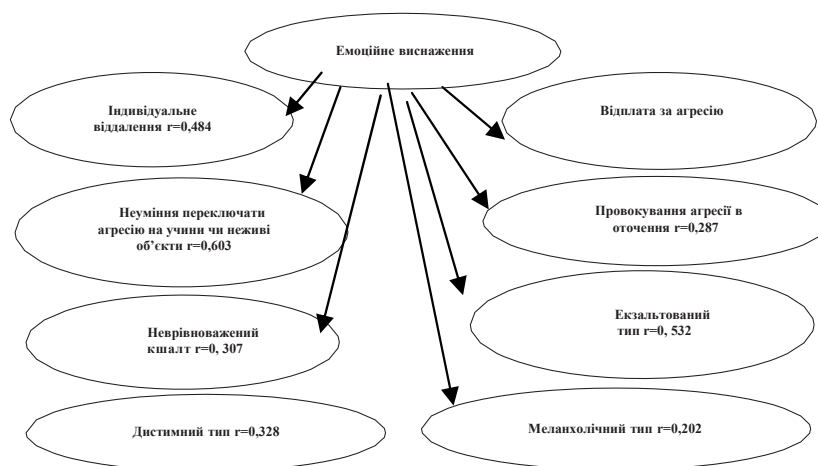

Рис. 7. Кореляційна плеяда індивідуального віддалення, емоційного виснаження, неуміння переключати агресію на учини чи неживі об'єкти, відплати за агресію, провокування агресії в оточення, екзальтованого, невірноваженого, дистимного кшталту акцентуації характеру, меланхолічного кшталту темпераменту індивідуума

підгрупа «а»		
	показник r	показник p
позитивний кореляційний взаємозв'язок між деперсоналізацією й психологічним та емоційним виснаженням	0,488	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між деперсоналізацією й непридатністю призупиняти агресію	0,283	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок між деперсоналізацією й провокування агресії в оточення	0,612	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між деперсоналізацією й аутоагресією	0,554	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок між деперсоналізацією й ритуалізацією агресії	0,519	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між деперсоналізацією й неурівноваженим кшталтом акцентуації характеру	0,343	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок між деперсоналізацією й тривожним кшталтом акцентуації характеру	0,483	0,05
негативний кореляційний взаємозв'язок між деперсоналізацією й демонстративним кшталтом акцентуації характеру:	-0,308	0,01

високий рівень психологічного та емоційного виснаження, непридатності призупиняти агресію, провокування агресії в оточення, аутоагресія, ритуалізація агресії, неурівноваженого й тривожного кшталтів акцентуації характеру. За наявності високого показника деперсоналізації встановлено низький рівень демонстративного кшталту акцентуації характеру.

Встановлено, що за наявності високого показника індивідуального віддалення

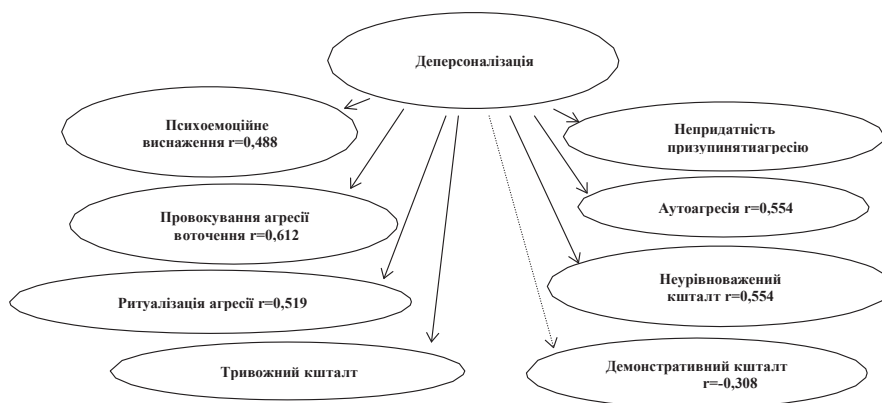

Рис. 8. Кореляційна плеяда психологічного та емоційного виснаження, деперсоналізації, провокування агресії в оточення, непридатності призупиняти агресію, ритуалізації агресії, аутоагресії, неурівноважених, демонстративних й тривожних кшталтів акцентуації характеру

підгрупа «а»		
	показник r	показник p
позитивний кореляційний взаємозв'язок між індивідуальним віддаленням й емоційним виснаженням	0,513	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між індивідуальним віддаленням й демонстративним кшталтом акцентуації характеру індивідуума	0,417	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок між індивідуальним віддаленням й педантичним кшталтом акцентуації характеру індивідуума	0,383	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між індивідуальним віддаленням й флегматичним кшталтом темпераменту індивідуума	0,449	0,05
негативний обернений кореляційний взаємозв'язок між індивідуальним віддаленням й анонімною агресією	-0,304	0,05

спостерігався високий рівень емоційного виснаження, демонстративного й педантичного кшталтів акцентуації характеру. За наявності високого показника індивідуального віддалення встановлено низький рівень анонімної агресії.

Встановлено, що за наявності високого показника аутоагресії встановлено також

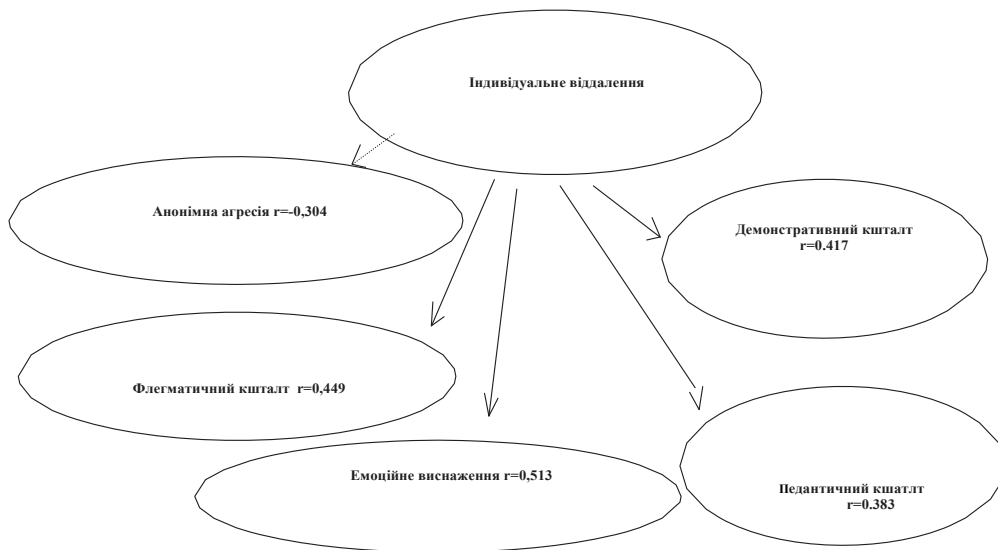

Рис. 9. Кореляційна плеяда рівнів анонімної агресії, ступенів індивідуального віддалення та емоційного виснаження, педантичного й демонстративного кшталтів акцентуації характеру й флегматичного кшталту темпераменту індивідуума

підгрупа «а»		
	показник r	показник p
позитивний кореляційний взаємозв'язок між аутоагресією й психоемоційним виснаженням	0,509	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між аутоагресією й збудливим кшталтом кцентуації індивідуума	0,533	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок між аутоагресією й неврівноваженим кшталтом акцентуації індивідуума	0,488	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок між аутоагресією й дистимним кшталтом акцентуації	0,339	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між аутоагресією й тривожним кшталтом акцентуації характеру індивідуума	0,286	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок між аутоагресією й циклотимним кшталтом акцентуації характеру	0,528	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між аутоагресією й холеричним кшталтом темпераменту індивідуума	0,442	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між аутоагресією й меланхолічним кшталтом темпераменту індивідуума	0,315	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок між аутоагресією й емоційним виснаженням	0,304	0,05

високий ступінь психологічного та емоційного виснаження, вкрай збудливого, неурівноваженого, дистимного й тривожного кшталтів акцентуації характеру, холеричний й меланхолічного кшталт темпераменту індивідуума, а втім й емоційне виснаження.

Встановлено, що за наявності високих показників ритуалізації агресії, водночас,

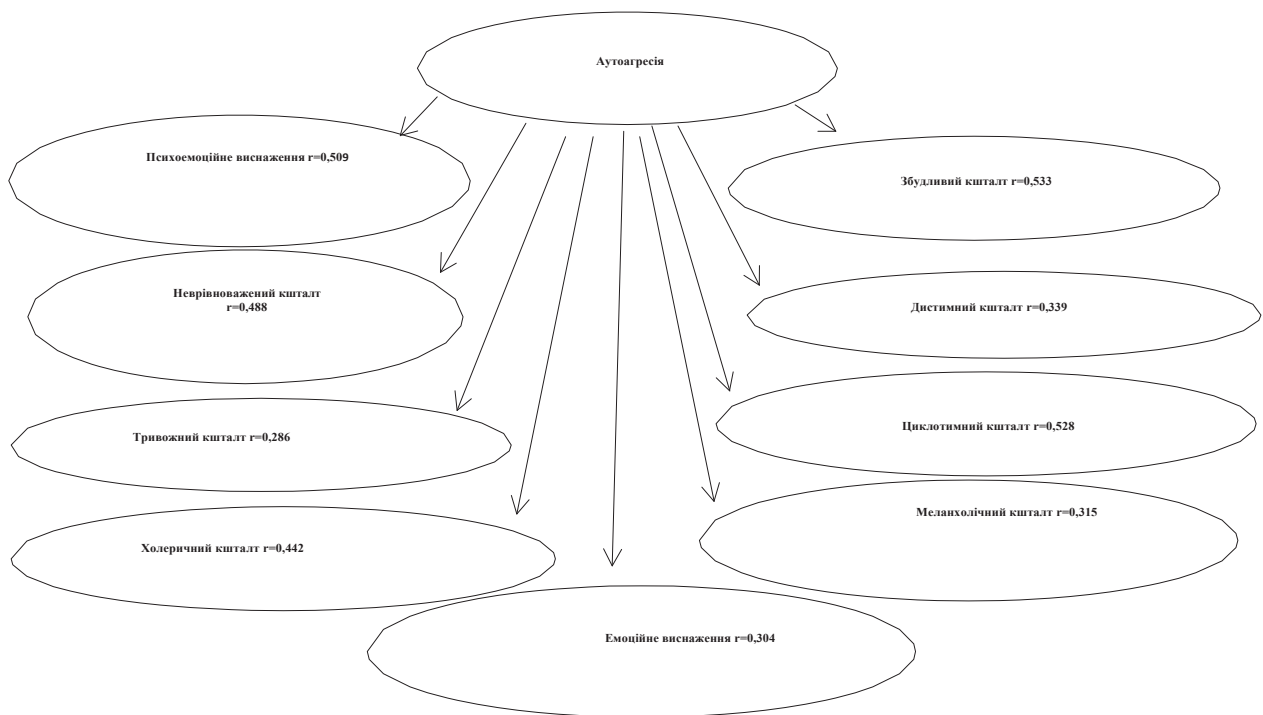

Рис. 10. Кореляційна плеяда психологічного та емоційного виснаження, аутоагресії, неурівноваженого, збудливого та тривожного кшталтів, дистимного та циклотимного кшталтів акцентуації характеру, меланхолічного й холеричного кшталтів темпераменту індивідууму, емоційного виснаження

підгрупа «а»		
	показник r	показник p
позитивний кореляційний взаємозв'язок між ритуалізацією агресії й збудливим типом акцентуації характеру	0,513	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між ритуалізацією агресії й деперсоналізацією	0,286	0,01

виявлено високий ступінь збудливого кшталту акцентуації характеру й деперсоналізації.

Встановлено, що за наявності високих рівнів екстраверсії-інтроверсії, водночас,

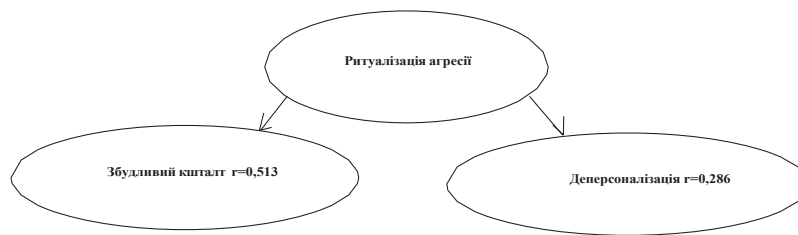

Рис. 11. Кореляційна плеяда щодо ритуалізації агресії, деперсоналізації й збудливого кшталту акцентуації характеру

підгрупа «а» та «б»		
	показник r	показник p
1	2	3
позитивний кореляційний взаємозв'язок між екстраверсією-інтроверсією й непридатністю призупиняти агресію	0,381	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між екстраверсією-інтроверсією й неумінням переключати агресію на учини чи неживі об'єкти	0,526	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між екстраверсією-інтроверсією й придатністю до позиціонування агресії	0,204	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між екстраверсією-інтроверсією й ритуалізацією агресії	0,387	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок між екстраверсією-інтроверсією й гіпертимним кшталтом акцентуації характеру	0,561	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між екстраверсією-інтроверсією й тривожним кшталтом акцентуації характеру	0,229	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок між екстраверсією-інтроверсією й емотивним кшталтом акцентуації характеру	0,238	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між екстраверсією-інтроверсією й циклотимним кшталтом акцентуації характеру	0,482	0,05
Обернений кореляційний взаємозв'язок між екстраверсією-інтроверсією й екстраверсією-інтроверсією й анонімним виявом агресії	0,409	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між неумінням переводити агресію на учини чи неживі об'єкти й психолого-емоційним виснаженням	0,477	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між неумінням переводити агресію й невірноваженим кшталтом акцентуації характеру	0,349	0,01

1	2	3
позитивний кореляційний взаємозв'язок між неумінням переводити агресію й збудливим кшталтом акцентуації	0,501	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між неумінням переводити агресію й тривожним кшталтом акцентуації характеру	0,318	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між неумінням переводити агресію й циклотимним кшталтом акцентуації характеру	0,243	0,01
позитивний кореляційний взаємозв'язок між неумінням переводити агресію й нейротизмом	0,498	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між неумінням переводити агресію й холеричним кшталтом темпераменту індивідуума	0,452	0,05
позитивний кореляційний взаємозв'язок між неумінням переводити агресію й емоційним виснаженням	0,396	0,01

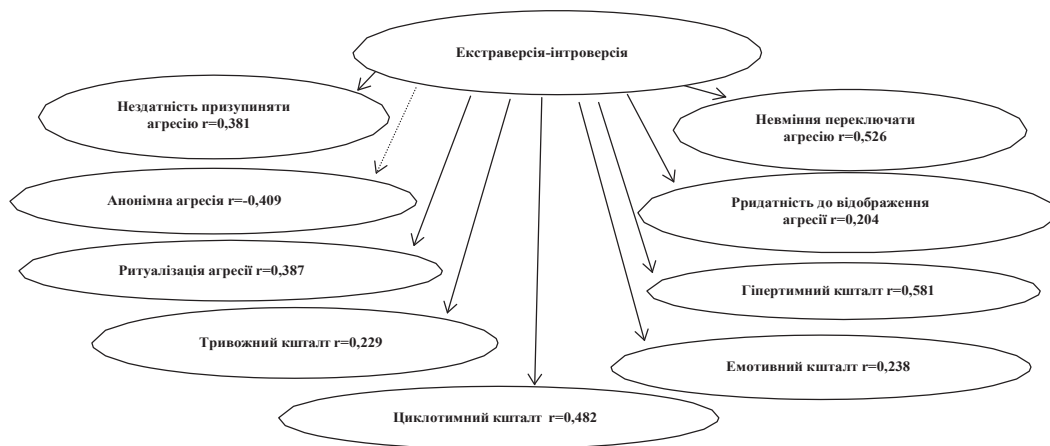

Рис. 12. Кореляційна плеяда непридатності призупиняти рівень агресії, екстраверсії й інтроверсії, вияву анонімної агресії, неумінням переводити агресію на учини чи неживі об'єкти, ритуалізації рівня агресії, придатності до зображення агресії, тривожного й гіпертимного й циклотимного й емотивного кшталтів акцентуації характеру індивідуума

виявлено недостатність уміння переводити агресію, недостатність уміння переводити агресію на учини чи неживі об'єкти, придатність до позиціонування агресії, ритуалізації агресивності, гіпертимний й тривожний, та емотивний й циклотимний кшталт акцентуації характеру індивідууму. Також, в контексті дослідження виявлено, що у працівників поліції за наявності високих показників екстраверсії-інтроверсії спостерігався низький ступінь анонімної агресії, а у працівників поліції за наявності високих показників невміння переводити агресію на учини чи неживі об'єкти мали місце високий рівень психологічного й емоційного виснаження, неврівноваженість, збудливий, тривожний й циклотимний кшталт акцентуації характеру, нейротизм, холеричний кшталт темпераменту індивідууму й емоційне виснаження.

Висновки. Отож, у працівників слідства виявлено психологічну специфіку, пов'язану із виявом феномену «професійного вигорання», психологічним й емоційним виснаженням, професійним мотивуванням, власним віддаленням,

екстраверсією-інтроверсією, неусвідомленістю агресії, редукцією особистісних досягнень й емоційним виснаженням. У працівників кримінальної поліції психологічна специфіка, пов'язана із виявом феномену «професійного вигоряння», позиціонують екстраверсією-інтроверсією, невмінням переводити агресію на учини чи неживі об'єкти, деперсоналізацію, ритуалізацію виявів агресії, власне віддалення, наявність емоційного виснаження й аутоагресії.

У подальших наукових розвідках автор планує розробити практичні рекомендації, котрі сприятимуть формуванню належного рівня емоційної стійкості, проведенню низки профілактичних заходів щодо застосуванню корекційних методів задля зменшення ступеня професійного «вигоряння» поміж працівників Національної поліції України.

Список використаних джерел:

1. Андрусик О. О. Емоційна стійкість особистості: теоретичний аспект. *Габітус*. Вип. 19. 2020. С. 76–80.
2. Кириленко Т. Емоційна сфера особистості : вектори вивчення. *Вісник*. Київ, 2018. С. 26–30.
3. Саннікова О. П. Феноменологія особистості: Вибрані психологічні праці. Одеса: СМІЛ, 2003. 256 с.
4. Титаренко Т. М. Посттравматичне життєтворення: способи досягнення психологічного благополуччя. Монографія. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. 160 с.
5. Колесніченко О. С. Формування емоційного компонента психологічної готовності до дійв екстремальних ситуаціях. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2009. Вип. 6. С. 52–61.
6. Корольчук М. С. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах : навчальний посібник. Київ : Ніка-Центр, 2009. 576 с.
7. Осьодло В.І., Грилюк С.М., Тютюнник Л.Л. Сучасний стан і перспективи психологічного забезпечення в Збройних Силах України. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*, 2021. С. 89–98.
8. Приходько І.І., Тімченко О.В. Сучасні підходи до структурно-функціонального моделювання професійної діяльності фахівців Міністерства внутрішніх справ України. *Вісник Національного університету оборони України*, 2 (72) 2023. С. 113–127.
9. Кокун О. М. Забезпечення психологічної стійкості військовослужбовців в умовах бойових дій : метод. посіб. Київ-Одеса : Фенікс, 2022. 128 с.
10. Кокун О. М., Мороз В. М., Пішко І. О., Лозінська Н. С. Теорія і практика управління страхом в умовах бойових дій : метод. посіб. / Київ – Одеса : Фенікс, 2022. 88 с.
11. Основи формування психічної стійкості військовослужбовців у бойових умовах : підручник / за ред. Л. В. Кривець. Київ: НУОУ, 2022. 348 с.
12. Кокун О. М., Мороз В. М., Пішко І. О., Лозінська Н. С. Теорія і практика управління страхом в умовах бойових дій : метод. посіб. / Київ – Одеса : Фенікс, 2022. 88 с.
13. Хміляр О. Ф. Психічна стійкість солдата // *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2022. Вип. 6. С. 71–79.
14. Швець Д. В. Психологічні та правові засади формування особистості поліцейського в Україні: монографія. Харків: Майдан, 2018. 518 с.
15. Максименко С.Д., Медведєв В.С. Юридична психологія: особистісно-діяльнісний підхід. К.: Слово, 2017. 405 с.

16. Психологічні детермінанти розвитку організаційної культури : монографія [Електронний ресурс] / Л.М. Карамушка, О.В. Креденцер, К.В. Терещенко[та ін.]; за ред. Л.М. Карамушки. К.: Педагогічна думка, 2015. 288 с. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/10087/> ISBN978-966-644-416-8
17. Савіщенко В.М. Деонтологічні основи правоохоронної діяльності: конспект лекцій для студентів юридичного факультету. Дніпро, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2016. 174 с.
18. Середа В.В., Кісіль З.Р. Юридико-психологічні засади запобігання професійній деформації працівників правоохоронних органів: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 848 с.
19. Медведєв В.С. Проблеми професійної деформації співробітників ОВС (теоретичний та прикладний аспект). К.: НАВСУ, 1999. 310 с.
20. Кісіль З.Р., Кісіль Р.-В.В. Юридико-психологічні засади дослідження професійної деформації працівників Національної поліції України. *Університетські наукові записки*, 2020, Том 19, № 1 (73), С. 238–252.
21. Shvets D.V., Kisil Z. Aspects of emotional burnout syndrome among employees of the National Police of Ukraine. *Directions for the development of psychological sciences in Ukraine and EU countries : scientific monograph*. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2023. 92 p. Pp. 58–84.
22. Ходаківська О.М. Професійний стрес як чинник «вигорання» фахівців у системі «людина-людина» : навч. посібник. Хмельницький: ХІСТ Університету «Україна», 2010. 339 с.